

LAATUSONNI-KEHITYSOHJELMAN ASIAKASTYYTYVÄISYYS

Ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyö

Mustiala, maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

Kevät, 2017

Anne Vuorenpää

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma
Mustiala

Tekijä	Anne Vuorenpää	Vuosi 2017
Työn nimi	Laatusonni-kehitysohjelman asiakastyytyväisyys	
Työn ohjaaja/t	Katariina Manni	

TIIVISTELMÄ

Tällä hetkellä Suomessa tuotetaan 86 miljoonaa kiloa naudanlihaa vuodessa. Suomalaisen naudanlihantuotannon omavaraisuusaste on vain 80 %, minkä takia tulisi etsiä keinoja, joilla kotimaista naudanlihantuotantoa voisi tehostaa. Tuotannon kannattavuuden turvaaminen onkin keskeinen tekijä, jotta kotimaista lihaa saadaan riittävästi markkinoille. Suomalaisen naudanlihantuotannon tunnuslukuja ovat päiväkasvu, kasvatusaika, teuraspaino, luokittuminen, lihakuus ja lihatuotto. Näiden tunnuslukujen avulla pystytään seuraamaan tuotannon tehokkuutta ja kannattavuutta.

Työn tavoitteena oli selvittää, kuinka työn toimeksiantajan HKScan Finland Oy:n erikoistuneille nautatiloille tarkoitettua Laatusonni-kehitysohjelmalla voitaisiin parantaa paremmin asiakastiloja ja yritystä palvelevaksi. Asiakastyytyväisyys selvitys toteutettiin verkkokyselynä Googlen kyselytyökalun avulla.

Laatusonni-kehitysohjelman keskeisimpiä tavoitteita on yhdistää tuotannon kannalta keskeiset tekijät kuten olosuhteiden, ruokinnan, terveyden ja tulosten seuranta toimivaksi kokonaisuudeksi. Ohjelman tavoitteena on edistää tilan tuotannon kannattavuutta ja eläinten hyvinvointia.

Kyselyn perusteella Laatusonni-kehitysohjelmaan on oltu tyytyväisiä ja sen on koettu kehittävän tilan tuotantotuloksia. Sen koetaan olevan tehokas apuväline tuotannon tehokkuuden ja hyvinvoinnin parantamisessa.

Avainsanat Naudanlihantuotanto, kehittäminen, asiakastyytyväisyys

Sivut 27 sivua, joista liitteitä 10 sivua

Degree programme in agricultural and rural industries
Mustiala

Author	Anne Vuorenpää	Year 2017
Subject	Laatusonni-beef production development programmes customer satisfaction	
Supervisors	Katariina Manni	

ABSTRACT

Currently, 86 million kilos of beef are produced in Finland per year. The share of self-sufficiency in Finnish beef production is only 80 %, which is why we should look for ways to increase domestic beef production. Securing the profitability of production is therefore a key factor in ensuring that domestic meat is sufficiently marketed. Key figures for Finnish beef production are average daily gain, breeding time, carcass weight, grading, intensity and meat yield. These indicators enable us to monitor the efficiency of production and hence the profitability of the production of the farm.

The aim of the thesis was to find out how to improve the commissioner's, HKScan Finland Oy's, Laatusonni-beef production development programme to better serve the customers and the company. Customer satisfaction survey was conducted as a web query using the Google Forms.

The key goals of the Laatusonni-beef production development programme are to combine key aspects of production such as status, nutrition, health, and tracking results into a workable combination. The program aims to promote the profitability of farm production and animal welfare.

Based on the questionnaire, the Laatusonni-beef production development programme has been experienced as satisfying and developing the production output of the farm. It is perceived to be an effective tool to improve production efficiency and well-being.

Keywords Beef production, improvement, customer satisfaction.

Pages 27 pages including appendices 10 pages

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	NAUDANLIHANTUOTANTO SUOMESSA	1
2.1	Naudanlihan tuotantomääriä.....	2
2.2	Tuotannon rakenne.....	2
3	NAUDANLIHANTUOTANNON TUNNUSLUKUJA	3
3.1	Päiväkasvu ja kasvatusaika.....	3
3.2	Teuraspaino.....	4
3.3	Ruhojen luokitus.....	4
3.4	Lihatuoitto ja tuotannon kannattavuus	5
4	LAATUSONNI-KEHITYSOHJELMA	6
4.1	Olosuhde	6
4.2	Ruokinta	7
4.3	Terveys	7
4.4	Tulosraportti.....	8
5	LAATUSONNI-TILOJEN ASIAKASTYYTYVÄISYYS-SELVITYS	8
5.1	Tavoitteet	8
5.2	Toteutus	8
6	TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELU.....	9
6.1	Vastaajien määrä ja tilojen taustatiedot.....	9
6.2	Tuotantotulokset.....	9
6.3	Olosuhde	11
6.4	Ruokinta	11
6.5	Terveys	12
6.6	Tulosraportti.....	12
6.7	Muut palvelut.....	12
6.8	Kehitystoiveet.....	14
6.8.1	Olosuhde.....	14
6.8.2	Ruokinta.....	14
6.8.3	Terveys.....	14
6.8.4	Tulosraportti	15
6.8.5	Muut palvelut	15
6.9	Vapaa sana	15
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	15
	LÄHTEET	18

Liitteet

Liite 1 Laatusonni-kehitysohjelman asiakastyytyväisyyskysely

Liite 2 Saatekirje

1 JOHDANTO

Vuonna 2016 Suomessa tuotettiin 86 miljoonaa kiloa naudanlihaa. Suomessa naudanlihantuotanto ei riitä vastaamaan suomalaisten naudanlihan kulutusta. Tämän ja ulkomaisen lihan halpuuden seurauksena noin 20 % Suomessa käytettävästä naudanlihasta on tuontilihaa mikä tekee suomalaisen naudanlihantuotannon omavaraisuusasteeksi vain 80 %. Tuotannon kannattavuuden turvaaminen onkin keskeinen tekijä, jotta kotimaista lihaa saadaan riittävästi markkinoille. Yksi näistä tuotannon kannattavuuteen vaikuttavista tekijöistä on riittävät työkalut tilatasolla tuotannon tehokkuuden edistämiseksi. HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelma on yksi näistä tuotannon tehokkuuden ja eläinten hyvinvoinnin parantamisen työkaluista.

Laatusonni-kehitysohjelmalla pyritään kehittämään tilan tuotantoa ja kannattavuutta. Ohjelma on HKScan Finland Oy:n erikoistuneille nautatiloille tarkoitettu kehitysohjelma, joka toteutetaan yhteistyössä HKScan Finland Oy:n neuvontapalvelujen ja ohjelmaan liittyneiden tilojen kesken. Ohjelman avulla pyritään parantamaan tilan kannattavuutta ja eläinten hyvinvointia sekä palvelemaan HKScan Finland Oy:tä paremmin tuottavaksi yritykseksi.

Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluu tuotannon tehokkuutta ja eläinten hyvinvointia edistävät neljä erilaista osiota, joiden avulla tilojen tuottoa pystytään parantamaan. Näihin osioihin kuuluvat olosuhteiden parantaminen, ruokinnan optimointi, terveydenhuolto sekä tulosten raportointi ja käsittely. Nämä neljä osiota yhdistämällä saadaan aikaan toimiva kokonaisuus. Tärkeää on, että HKScan Finland Oy:n asiantuntijoiden ja tuottajien eli asiakkaiden välinen yhteistyö sujuu ja asiat käydään läpi huolellisesti.

Jotta ohjelma voisi olla toimiva kokonaisuus, on sen oltava selkeä ja perusteellinen, jolloin jokainen mahdollinen ongelmakohta tilalla saadaan käsiteltyä ja korjattua. Siksi asiakkaan mielipide ohjelman toimivuudesta on tärkeä osa Laatusonni-kehitysohjelman toimivuutta. Tämän vuoksi erilaiset kyselyt asiakastyytyväisyydestä ovat tarpeellisia tasaisin väliajoin, jotta ohjelma saadaan pidettyä ajankohtaisena ja toimivana kokonaisuutena.

2 NAUDANLIHANTUOTANTO SUOMESSA

Suomalaisessa naudanlihantuotannossa arvostettavia asioita tuotannon tehokkuuden ja ympäristöystävällisyyden lisäksi ovat eläinten hyvinvointi, tuotannon taloudellisuus, tuotteen jäljitettävyys tilalle, tuotteen laatu ja käytetyt tuotantotavat (Tauriainen 2006, sivu 5). Näiden laatutekijöiden ylläpitämisellä suomalaisessa naudanlihantuotannossa varmistetaan asiakastyytyväisyys sekä tuotannon kasvu ja kehitys, sillä laadukas suomalainen naudanliha toimii kilpailuvalttina ulkomaista naudanlihaa vastaan.

2.1 Naudanlihan tuotantomääriä

Suomessa naudanlihan tuotanto ei riitä vastaamaan suomalaisten naudanlihan kulutusta. Tämän seurauksena noin 20 % Suomessa käytettävästä naudanlihasta on tuontilihaa (Vuorela 2016). Vuonna 2016 Suomessa tuotettiin 86 miljoonaa kiloa naudanlihaa. Tästä huolimatta Gallup Elintarviketieto on ennustanut Maatilojen näkymät 2022 -raportissaan naudanlihan tuotannon omavaraisuuden romahtavan peräti 65 miljoonan kilon vuosituotantoon vuoteen 2022 mennessä, mikä johtaisi entistä suurempaan naudanlihan tuontitarpeeseen (Vuorela 2016). Tämä johtunee maatilojen tämänhetkisestä huonosta kannattavuudesta, lypsylehmien määrän vähenemisestä ja maanviljelijöiden innottomuudesta tehdä lisäinvestointeja tai laajennuksia alan huonon kannattavuuden vuoksi.

Nykyisestä naudanlihan 86 miljoonan kilon vuosituotannosta 80 prosenttia tulee markkinoille maidontuotannon sivutuotteena eli maidontuotantotiloilla lihantuotantoon syntyneistä vasikoista ja vain 20 prosenttia emolehmätiloilta. Ympäristön kannalta tämä onkin suotava tilanne, sillä maidontuotannossa käytettävän eläinaineksen katta-va hyödyntäminen vähentää lihantuotannon ilmastovaikutusta (Luke 2017a).

2.2 Tuotannon rakenne

Naudanlihan tuotannon erilaisia tuotantomuotoja ovat maidontuotantotilat, vasikkakasvatamot, loppukasvatamot ja emolehmätilat. Maidontuotantotiloilla vasikat voidaan kasvattaa itse teuraaksi, myydä vasikat ternivasikoina vasikkakasvatamoon tai välitysvasikkana loppukasvatamoon. Vasikkakasvatamoissa vasikat kasvatetaan ternivasikasta noin 6 kk:n ikäiseksi, minkä jälkeen ne siirretään loppukasvatamoon. (Opetushallitus 2007).

Loppukasvatamo voi olla erikoistunut maitorotuisiin vasikoihin, jolloin tilalla kasvatetaan vasikkakasvatamoiden tai maitotilojen vasikat teuraaksi tai pihvivasikoihin, jolloin tila kasvattaa pihvivasikantuotantotilojen vasikat teuraaksi. Emolehmätila voi olla yhdistelmätuotantotila, jossa tilalla syntyneet vasikat kasvatetaan itse teuraaksi asti tai pihvivasikantuotantotila, jossa liharotuiset emolehmien vasikat myydään loppukasvatamoon tai siitoseläintuotantoon, jossa jalostetaan puhdasrotuisia tai risteytettyjä siitoseläimiä. (Tauriainen 2006, sivu 10).

Vuonna 2016 Suomessa oli yhteensä 3004 naudanlihan tuotantoon erikoistunutta tilaa. Emolehmiä Suomessa vuonna 2016 oli 57 395 kpl ja lihanautoja yhteensä (vasikoita lukuun ottamatta) 195 698 kpl. SEUROP-laatu- ja luokituksen mukainen naudan ruhosta maksettava keskihinta Suomessa vuonna 2017 on 284,10 € (taulukko 1). (Luke 2017b).

Taulukko 1. Ruhojen keskihinnat Suomessa vuonna 2017 (Luke b 2017).

Eläin	Sonni alle 2v.	Hieho	Lehmä
€/100 kg	347,83	297,23	207,25

3 NAUDANLIHANTUOTANNON TUNNUSLUKUJA

Naudanlihantuotannon tunnuslukuja ovat eläinten päiväkasvu, kasvatusaika, teuras-paino, luokittuminen, lihakuus ja lihatuotto. Näiden tunnuslukujen avulla pystytään seuraamaan tuotannon tehokkuutta.

3.1 Päiväkasvu ja kasvatusaika

Lihanaudan päiväkasvu on yksi tärkeimmistä naudanlihantuotannon tehokkuuden mit-tareista. Päiväkasvu kertoo, kuinka paljon nauta on keskimäärin kasvattanut elopaino-aan päivää kohden. Päiväkasvulla on vaikutusta teuraspainoon ja naudan kasvatusai-kaan tilalla, mikä vaikuttaa tuotannon tehokkuuteen (Farmit n.d b). Hyvä kasvunopeus myös yleensä parantaa lihakuutta, mikä vaikuttaa positiivisesti ruhosta maksettavaan hintaan ja näin parantaa tilan katetuottoa (Farmit n.d a). Lihanautojen päiväkasvuta-voitteet vaihtelevat sukupuolen ja rodun mukaan, minkä takia erierotuisille sonneille ja hiehoille on asetettu erilaiset päiväkasvutavoitteet (taulukko 2).

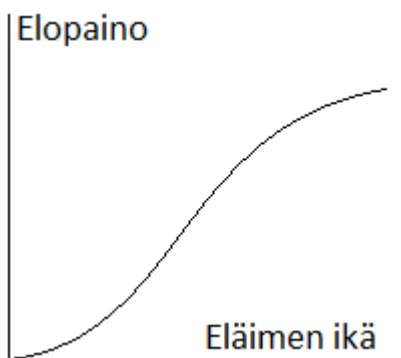
Taulukko 2. Lihanautojen päiväkasvutavoitteet (Hankkija 2017).

	Maitorotuiset	Keskikokoiset liharodut	Isot liharodut
Sonnit	1100-1200g	>1400g	>1600g
Hiehot	900g	1000-1200g	>1300g

Pyrkimällä lyhyeen kasvatusaikaan saadaan nopeutettua tilan eläinkiertoa ja näin pa-rannettua tilan tulosta eläinpaikkaa ja vuotta kohti. Lihanaudan kokonaiskasvatusaika syntymästä haluttuun teuraspainoon on tavallisesti 17-18 kk. Tehokkaimmin nauta kasvaa 2-6 kuukauden ikäisenä, jolloin ruokinnan tulisikin olla tehokkaimmillaan lihas-massan kasvua varten. (Tauriainen 2006, sivu 113).

Naudan kasvu kiihtyy sukukypsyyden saavuttamiseen saakka ja alkaa sen jälkeen taas hidastua. Tästä johtuu naudan sigmoidinen eli S-muotoinen kasvukäyrä (Kuva 1). Kas-vun hidastuminen tarkoittaa lihasmassan kasvun hidastumista, mikä tarkoittaa rasvan määrän kasvua kudoksissa, mikä taas ei tuo naudan ruholle enää lisäarvoa tuotannon kannalta. Siksi lihanaudat yleensä teurastetaan sukukypsyyden saavuttamisen loppu-vaiheissa 17-18 kuukauden iässä. Eläimen kasvuun vaikuttavat ympäristö- ja geneetti-set tekijät kuten ikä, paino, sukupuoli ja ruokinta. Ympäristötekijöillä tarkoitetaan mm. ruokinnan laatua ja eläinten terveyttä. Geneettiset tekijät periytyvät ja vaikuttavat mm. ruhon koostumukseen. Näiden lisäksi ikä, paino ja sukupuoli määrittävät vaadit-tavan ruokinnan määrän ja laadun. (Tauriainen 2006, sivu 109-112).

Sigmoidinen kasvukäyrä (Tauriainen 2006)

Eläimen ravinnontarve on ylläpitotarpeen ja tuotantoon tarvittavan ravinnontarpeen täyttämistä. Ylläpitotarpeella tarkoitetaan eläimen elintoimintojen ylläpitoon vaadittavaa ravinnontarvetta. Naudan tehokas ja tasapainoinen ruokinta koostuu hyvälaatuisesta säilörehusta ja sopivasta väkirehutäydennyksestä. (Tauriainen 2006, sivu 60-62). Tärkeimmät naudon päiväkasvuun vaikuttavat ruokinnalliset tekijät ovat säilörehun sulavuus ja laatu, väkirehun käyttömäärä ja väkirehun laatu (Farmit n.d b).

3.2 Teuraspaino

Teuraspainolla tarkoitetaan sitä osaa eläimen elopainosta, josta on vähennetty ruuan-sulatuskanava ja sen sisältö, pää, nahka, veri, jalat ja sisäelimet. Keskimäärin nautojen teuraspainon osuus elopainosta on 45-65 %. Teurasprosentti lasketaan jakamalla teuraspaino elopainolla ja kertomalla saatu tulos sadalla. Teurastusikäisen liharotuisen sonnien tavoiteteuraspaino on 400 kg. Liharotuisien hiehojen ihanteellinen teuraspaino on huomattavasti alempi, 245-270 kg. (Hakala 2017). Maitorotuisilla sonneilla ja hiehoilla tavoiteteuraspaino ja tavoitepäiväkasvu ovat alhaisemmat, sillä rotu vaikuttaa eläimen kasvupotentiaaliin merkittävästi. Maitorotusonneilla tavoiteteuraspaino on 340 kg ja maitorotuhiehoilla 220 kg. (ETT n.d). Vuonna 2016 kaikkien Suomessa teurastettujen sonnien keskimääräinen ruhopaino oli 346,8 kg (Luke 2017b). Teuraspaino on elopainoa tärkeämpi tieto tilan kannalta, sillä se vaikuttaa ruhosta maksettavaan hintaan (Tauriainen 2006, sivu 110).

3.3 Ruhojen luokitus

Naudan ruhon laatu määritetään luokittelemalla ruhot teurastuksen yhteydessä lihakuuden ja rasvaisuuden mukaan. Ruhot luokittelee Maa- ja metsätalousministeriön myöntämän luokittajien lupakirjan saanut henkilö. Ruhojen luokitus tapahtuu silmä-määräisen tarkastelun perusteella. Ruhon laatuluokka määrää osittain ruhosta tuottajalle maksettavan hinnan. (Tauriainen 2006, sivu 112-113).

SEUROP-luokitusjärjestelmässä E on Suomessa korkeimman laadun eli hyvin kehittyneet lihakset omaava ruho ja P heikoimman laadun omaava ruho. Lisäksi kaikki muut luokat paitsi S-luokka on jaettu + ja – luokkiin (Taulukko 3). (LTK 2010). Suomessa S-

luokkaa ei ole otettu käyttöön, sillä vain pieni osa Suomessa teurastettavista naudoista sijoittuu E-luokkaan (Tauriainen 2006, sivu 112)

Taulukko 3. SEUROP-luokitusjärjestelmä (LTK 2010).

Luokka	E+, E, E-	U+, U, U-	R+, R, R-	O+, O, O-	P+, P, P-
Laadun kuvaus	Erinomainen. Ruhon muodot kauttaaltaan pyöreät tai erittäin pyöreät. Lihakset poikkeuksellisen hyvin kehittyneet.	Erittäin hyvä. Ruhon muodot kauttaaltaan pyöreät. Lihakset erittäin hyvin kehittyneet.	Hyvä. Ruhon muodot suorat tai lievästi pyöreät. Lihakset hyvin kehittyneet.	Kohtalainen. Ruhon muodot suorat tai sisäänpäin kaarevat. Lihakset keskinkertaisesti kehittyneet.	Heikko. Ruhon muodot sisäänpäin kaarevat. Lihakset heikosti kehittyneet.

Ruhon rasvaisuuden määrittämiseen on käytössä rasvaisuusaste-luokitus (taulukko 4), jossa luokka 1 on rasvaton tai hyvin ohutrasvainen ja luokka 5 on erittäin rasvainen. Ruhon rasvaisuus määritetään silmämääräisesti ruhon käsittelyvaiheessa. Koska rasvan markkina-arvo ruhossa on alhainen, on laatuoluokituksen lisäksi otettu käyttöön rasvaisuusvähennykset. (LTK 2010).

Taulukko 4. Rasvaisuusasteet (LTK 2010).

Luokka	1	2	3	4	5
Laadun kuvaus	Rasvaton. Ruho on rasvaton tai hyvin ohutrasvainen.	Ohutrasvainen. Ruhoa peittää ohut läpikuultava rasvakerros.	Keskirasvainen. Rasvakerros peittää punaisen lihan lähes kokonaan lukuun ottamatta paisteja ja lapoja.	Rasvainen. Rasvakerros peittää punaisen lihan kokonaan lukuun ottamatta paisteja ja lapoja.	Erittäin rasvainen. Ruho on kauttaaltaan rasvakerroksen peittämä.

3.4 Lihatuotto ja tuotannon kannattavuus

Lihatuotto kertoo kasvattamon kokonaistuoton. Lihatuotto saadaan kertomalla tilan toteutunut päiväkasvu ja tilityshinta keskenään. (Jalli 2016, Tulosraportti-tiedosto). Lihatuotto kertoo tilan taloudellisesta tilanteesta ja kannattavuudesta sekä eläinten ruokinnan ja hoidon onnistumisesta. Lihatuotto kertoo tilan teurastilän kehityksen.

Naudanlihantuotannon kannattavuus koostuu useista eri tekijöistä. Suurin kannattavuuteen vaikuttava tekijä on rehukustannukset, johon voidaan vaikuttaa pyrkimällä nopeaan eläinkiertoon ja käyttämällä mahdollisimman paljon kotoista rehua ostorehun sijaan. Eläinkierto voidaan vaikuttaa tehokkaalla ruokinnalla, jotta eläinten päiväkasvu eli kasvunopeus saataisiin mahdollisimman suureksi. (Farmit n.d a).

Suuremmalla tilakoolla voidaan alentaa kiinteiden kustannusten vaikutusta eläinpaikan hintaa kohden. Tuotannon kannattavuus riippuu myös eläinaineksesta eli mm. eläinten rodusta, kunnosta ja hoidosta. Tukien vaikutus nykypäivänä on merkittävä. Yksi suurimmista vaikuttajista tuotannon kannattavuuteen on kuitenkin tilan olosuhteet ja tuottajan oma ammattitaito. (Farmit, n.d a).

4 LAATUSONNI-KEHITYSOHJELMA

HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelma on HKScan Finland Oy:n erikoistuneille nautatiloille tarkoitettu tilan kehitysohjelma. Sen tarkoituksena on yhdistää tuotannon kannalta keskeiset tekijät kuten olosuhde, ruokinta, terveys ja tulosten seuranta toimivaksi kokonaisuudeksi. Ohjelman avulla pyritään parantamaan tilan kannattavuutta ja eläinten hyvinvointia. (HKScan Finland Oy 2017).

Laatusonni-ohjelma on tiloille maksullinen ja se aloitettiin vuonna 2002. Tällä hetkellä ohjelmaan kuuluvia erikoistuneita nautatiloja on noin 250 kpl (Jalli, haastattelu). Jotta ohjelmaan voi liittyä, tulee tilan kuulua HKScan Finland Oy:n sopimustiloihin ja tulla hyväksytyksi HKScan Finland Oy:n laatutilaksi. Laatutilaksi hyväksymisen edellytyksenä on tilan lähtötilanteen kartoittaminen, kasvutavoitteiden asettaminen, olosuhteiden, ruokinnan, terveydenhuollon ja kehitystoimenpiteiden kartoittaminen, asetettujen tavoitteiden seuranta ja tulosten analysointi (LSO Laatusonni esite).

Ohjelmaan kuuluville tiloille tehdään HKScan Finland Oy:n asiantuntijoiden avulla olosuhdekartoitus sekä terveydenhuolto-, ruokinta- ja tuotantosuunnitelma. Toteutetut toimenpiteet ja saadut tulokset auttavat tilaa kehittymään ja parantamaan kannattavuutta. (HKScan Finland Oy 2017).

4.1 Olosuhde

Hyvä tuotantoympäristö saavutetaan asianmukaisilla rakenteilla, kunnossapidolla sekä eläinten hoidolla. Olosuhde-osiossa kartoitetaan tilan tuotantoympäristö mittauksilla ja annetaan tarvittaessa toimenpide-ehdotuksia. HKScan Finland Oy:n rakennuspalveluita voidaan hyödyntää toimenpiteiden suorittamisessa.

Olosuhdekartoitus tehdään HKScan Finland Oy:n Nautaneuvonnan tekemällä tiläkäynnillä. Tiläkäynnillä kartoitetaan eläintilojen olosuhteet, eläintiheys, ilmanvaihdon toimivuus, ruokinta- ja juomajärjestelyt, rakenteiden kunto ja toimivuus, juomaveden tulo ja eläinten hoitokäytännöt kuten ruokinta, kuivitus ja lannanpoisto. Näistä tila saa kirjallisen olosuhderaportin, jonka perusteella mahdolliset toimenpide-ehdotukset

otetaan käyttöön. Olosuhderaporttia käytetään myös hyväksi Laatusonni-kehitysohjelman Terveys-osion terveydenhuoltosuunnitelmaa laadittaessa. (Jalli 2016, Olosuhde-tiedosto).

4.2 Ruokinta

Laatusonni-kehitysohjelman Ruokinta-osioon kuuluu rehuanalyysit, ohjeistus näytteenottoon, analyysitulokset ja ruokinnasuunnittelu. Rehuanalyysijä tila saa kotoisista rehuista (säilörehu ja vilja) kuusi kappaletta vuodessa. Analyysit tehdään tilan ottamien rehunäytteiden perusteella, joiden ottamiseen tila saa ohjeistusta HKScan Finland Oy:n neuvontapalvelusta.

Analyysituloksissa kiinnitetään huomiota rehun säilyvyyteen eli pH-arvoon ja käymishappojen määriin sekä ruokinnallisuuteen eli sulavuuteen (D-arvo), valkuaispitoisuuteen ja syönti-indeksiin. Viljoissa kiinnitetään huomiota rehun energia- ja valkuaispitoisuuteen sekä valkuaisen rakenteeseen. Ostorehujen kohdalla tuoteselosteen tai vaakuustodistuksen oikeellisuus on tärkeää, jotta ruokintasuunnitelma vastaa eläinten tarpeen mukaista ruokintaa. Ostorehut tulee lisäksi hankkia ETT:n positiivilistalla olevilta yrityksiltä, jotta tilalla oleva salmonellavakuutus pysyy voimassa.

Ruokintasuunnitelmat tehdään HKScan Finland Oy:n neuvonnan kehittämällä laskentaohjelmalla. Ohjelmalla pystytään vertaamaan eri ruokintamalleja ja kehittämään paras mahdollinen ruokinta eri eläinryhmille yhdistämällä kotoisia rehuja ja täydentämällä ruokintaa sopivilla ostorehuilla. Ruokintasuunnitelmaa tehdessä keskitytään tilan kasvutavoitteiden noudattamiseen ja eläinten terveyden ylläpitoon. Ohjelmalla pystytään lisäksi laskemaan ruokintakustannuksia. Ruokintasuunnitelma tehdään aina tilan tarpeita vastaavaksi ja mahdollisimman helposti toteutettavaksi. (Jalli 2016, Ruokinta-tiedosto).

4.3 Terveys

Laatusonni-kehitysohjelman Terveys-osioon kuuluvan terveydenhuoltokäynnin perusteella tehdään tilalle terveydenhuoltosuunnitelma. Terveidenhuoltokäynti tehdään HKScan Finland Oy:n terveydenhuoltoeläinlääkärin toimesta kaikille Laatusonni-kehitysohjelman pyrkiville tiloille.

Terveydenhuoltokäynnillä eläimille tehdään silmämääräinen kuntoluokitus, jonka aikana tarkkaillaan myös merkkejä mahdollisista sairauksista. Tällä pyritään ennaltaehkäisemään riskitekijöitä, jotka voisivat johtaa eläinten sairastumiseen ja tuotoksen laskuun. Myös kaikenlaisten tarttuvien tautien, kuten salmonellan ja EHEC:in, kannalta käydään läpi riskitekijät ja -pisteet tilalla, jotta varmistetaan tuotteen hyvä laatu ja eläinten terveyden ylläpito.

Terveydenhuoltokäynnin, tilaraporttien ja tilan omistajien kanssa käytyjen keskustelujen perusteella tehdään tilalle terveydenhuoltosuunnitelma. Terveidenhuoltosuunnitelma kertoo arvion eläinten terveydentilasta, eläintilojen olosuhteista sekä hoitokäytännöistä. Erityistä huomiota osoitetaan tuotantoa rajoittaviin terveydellisiin tekijöihin.

Kun riskitekijät on saatu selville, käydään terveydenhuoltosuunnitelmassa läpi toimenpide-ehdotukset riskitekijöiden poistamiseksi ja karjan terveyden parantamiseksi. (Jalli 2016, Terveys-tiedosto).

4.4 Tulosraportti

Tulosraportti on koko Laatusonni-kehitysohjelman tärkein osio, sillä se kertoo kaikkien aikaisempien vaiheiden onnistumisesta ja siitä, mitä kehitettävää tilalla vielä on milläkin osa-alueella. Tulosraportti sisältää tiedot teuraspainosta, luokittumisesta, rasvoittumisesta, päiväkasvusta ja lihatuotosta. Tila saa tulosraportin 2-3 kertaa vuodessa.

Vertailukohteena yhden tilan tuloksille toimivat muut Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluvat tilat tuotantosuunnittain, sillä näin saadaan parempi kuva tilan todellisesta kehityksestä ja kehitystarpeista. Tulosraportin ja koko Laatusonni-kehitysohjelman avulla saadaan tehostettua tuotantoa ja päästään parempiin tuotantotuloksiin. (Jalli 2016, Tulosraportti-tiedosto).

5 LAATUSONNI-TILOJEN ASIAKASTYYTYVÄISYYS-SELVITYS

5.1 Tavoitteet

Kyselyllä haluttiin selvittää, mitä Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluvat tilat ovat olleet mieltä ohjelman eri osa-alueista (liite 1). Kyselystä haluttiin tehdä mahdollisimman kattava koskien Laatusonni-kehitysohjelmaa sekä HKScan Finland Oy:n palveluja. Pääkohtina kyselyssä kuitenkin olivat Laatusonni-kehitysohjelman kehityskohteet eli olosuhde-, ruokinta-, terveys- ja tulosraporttiosiot. Tavoitteena oli kartoittaa Laatusonni-kehitysohjelman kehittämiskohteita, joiden avulla ohjelmaa voidaan kehittää paremmin asiakasta ja HKScan Finland Oy:tä palvelevaksi.

5.2 Toteutus

Laatusonni-tilojen asiakastyytyväisyys selvitys-kysely toteutettiin yhteistyössä työn toimeksiantajan HKScan Finland Oy:n kanssa. Kysely laadittiin Googlen kyselytyökalulla. Saatekirje (liite 2) ja linkki kyselyyn lähetettiin työn toimeksiantajan toimesta sähköpostilla kohderyhmälle. Kohderyhmänä olivat HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelman asiakkaat. Kyselystä haluttiin saada mahdollisimman kattavat tulokset, joten kysely lähetettiin kaikille Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluville tiloille eli yhteensä 250 tilalle. Kyselyyn vastattiin nimettömästi. Kysely on liitteessä 1.

Riittävän vastausmäärän saamiseksi annettiin kyselyssä asiakkaalle vaihtoehto antaa yhteystietonsa, jotta asiakas pystyi osallistumaan HKScan Finland Oy:n tuotepalkintojen arvontaan. Kysely lähetettiin asiakkaille sähköpostilla tammikuun 2017 lopussa. Vastausaika oli 10.2.2017 saakka. Vastauksia ei kuitenkaan ollut tullut riittävästi, joten vastausaika pidennettiin 17.2.2017 saakka.

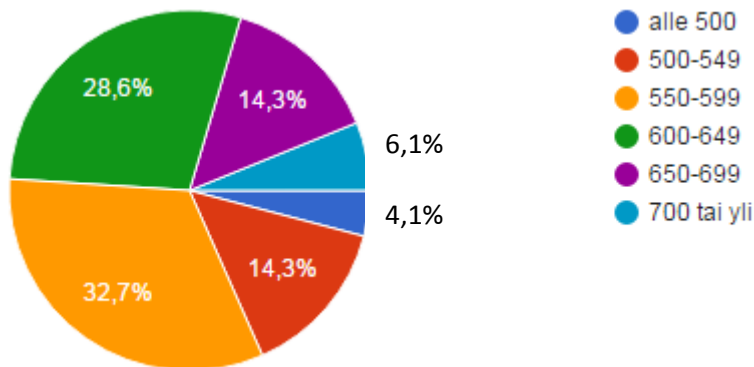
6 TULOKSET JA NIIDEN TARKASTELO

6.1 Vastaajien määrä ja tilojen taustatiedot

Vastauksia tuli 31 % lähetetyistä kyselyistä eli 78 kpl, mikä hyväksyttiin riittäväksi määräksi kyselyn analysointia varten. Vastaajien tiloista suurin osa on kuulunut Laatusonnik kehitysohjelmaan 6-15 vuotta. Suurin osa tiloista sijaitsee Varsinais-Suomessa tai Kanta-Hämeessä. Tiloista suurin osa on loppukasvattamoja. Tiloilla kasvaa enimmäkseen maitorotuisia eläimiä. Suurin osa vastaajista on omistanut tilansa 6-15 vuotta.

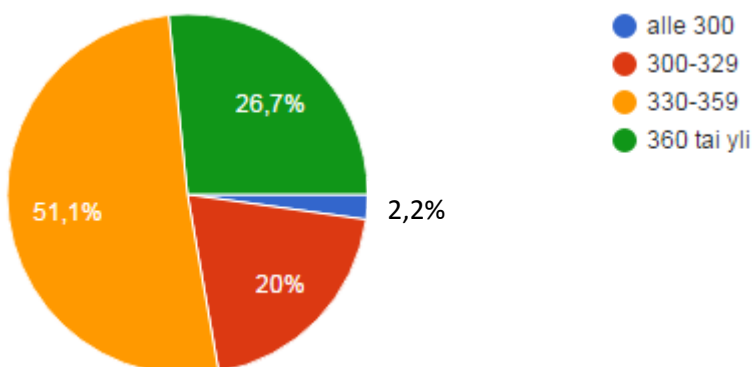
6.2 Tuotantotulokset

Maitorotusonnien päiväkasvut vaihtelivat välillä alle 500 - yli 700 g/pv. Vähiten oli 500 g/pv tai yli 700 g/pv kasvaneita sonneja (kuva 2). Kysymykseen vastasi 49 tilaa eli 62 % kaikista kyselyyn vastanneista tiloista.

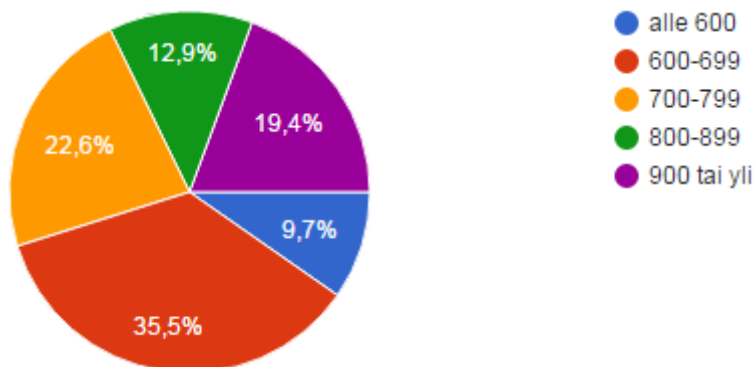
Kuva 2. Maitorotusonnien päiväkasvujen jakauma (kyselyn tulokset).

Maitorotusonnien teuraspainot vaihtelivat välillä 330 - yli 360 kg. Tiloja, jotka saavuttivat yli 360 kg, oli 26,7 % kysymykseen vastanneista (kuva 3). Kysymykseen vastasi 45 tilaa eli 57 % kaikista kyselyyn vastanneista tiloista.

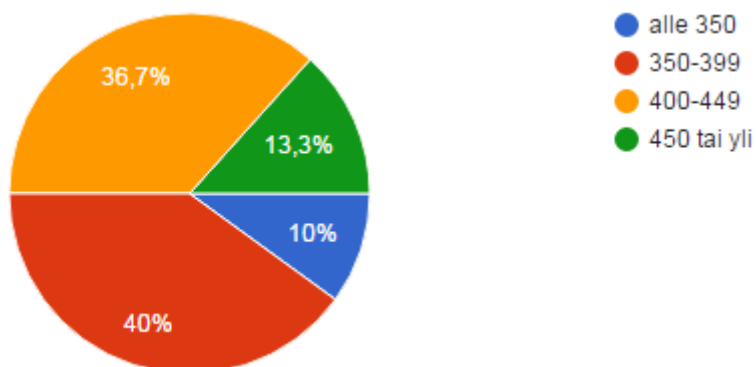
Kuva 3. Maitorotusonnien teuraspainojen jakauma (kyselyn tulokset).

Liharotuisten sonnien päiväkasvut vaihtelivat välillä alle 600 - yli 900 kg. Kuitenkin suurin osa eli 35,5 % vastanneiden tilojen pihvisonneista sijoittui vaihteluvälille 600 - 699 g/pv (kuva 4). Kysymykseen vastasi 31 kpl eli 39 % kaikista kyselyyn vastanneista tiloista.

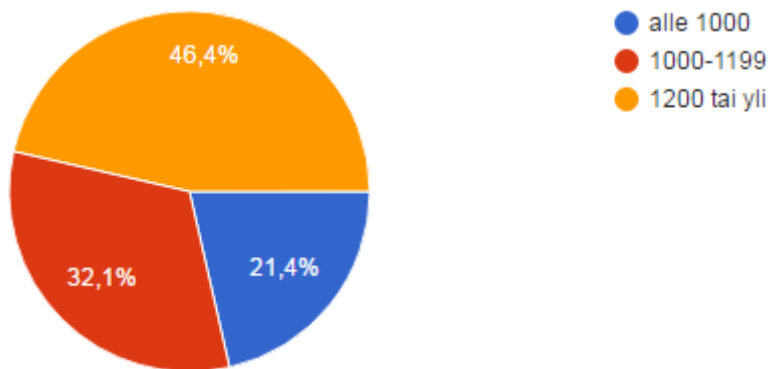
Kuva 4. Liharotuisten sonnien päiväkasvujen jakauma (kyselyn tulokset).

Liharotuisten sonnien teuraspainot sijoittuivat melko tasaisesti vaihteluvälille 350 - 449 kg. Yli 450 kg teuraspainon saavuttaneita löytyi 10 %:lta kysymykseen vastanneiden tiloilta (kuva 5). Kysymykseen vastasi 30 kpl eli 38 % kaikista kyselyyn vastanneista tiloista.

Kuva 5. Liharotuisten sonnien teuraspainojen jakauma (kyselyn tulokset).

Teini- ja pihvivasikoiden päiväkasvut vaihtelivat välillä alle 1000 - yli 1200 g/pv (kuva 6). Kysymykseen vastasi 28 kpl eli 35 % kaikista kyselyyn vastanneista tiloista.

Kuva 6. Teini- ja pihvivasikoiden päiväkasvujen jakauma (kyselyn tulokset).

6.3 Olosuhde

Vastanneista loppukasvattamoista 64 % eli 45 tilaa kasvatti karjansa kylmäkasvattamossa ja teinivasikoiden kasvattamoista 69 % eli 27 kpl kasvatti teinivasikat lämpimissä kasvattamoissa. Melkein puolelle vastanneista tiloista ei oltu tehty olosuhdekartoitusta. Kuitenkin ne, joille olosuhdekartoitus oli tehty, olivat suurimmaksi osaksi ottaneet saadut toimenpide-ehdotukset käyttöön. Ne joille olosuhdekartoitus oli tehty, olivat sitä mieltä, että olosuhdekartoituksesta on ollut hyötyä. Melkein puolet vastanneista tiloista oli käyttänyt myös Raksa-palveluita rakennussuunnittelussa.

Lähes kaikilla vastanneilla tiloilla on investoitu koneisiin, laitteisiin ja rakennuksiin vuoden 2011 jälkeen, mikä kertoo tilojen luottamuksesta tulevaisuuteen ja jatkamisinnostuksesta. Suurin osa tiloista on myös aikeissa tehdä lisäinvestointeja sekä seuraavan 5 vuoden aikana että myöhemmin tulevaisuudessa. Tilojen tulevaisuuden näkymät koetaan joko hyvinä tai tyydyttävänä, vain 6 vastanneista tiloista koki tilan tulevaisuuden näkymät välttävinä. Jos tilalle on tehty kehitystoimenpiteitä Laatusonni-kehitysohjelman toimenpide-ehdotusten mukaan, ne on koettu tilalle hyödylliseksi.

6.4 Ruokinta

Kysymykseen vastanneista tiloista 62 % eli 47 kpl käytti tilallaan seosrehuruokintaa ja 38 % eli 29 kpl erillisruokintaa. Kysymykseen vastanneista tiloista 72:lle oli tehty ruokintasuunnitelma ja vain kahdelle tilalle ei ole tehty ruokintasuunnitelmaa. Tehtyjen ruokintasuunnitelmien määrä vuodessa vaihteli tasaisesti yhden ja yli neljän välillä. Suurin osa käyttää ruokintasuunnitelmaa täsmällisesti, 8 tiloista hyödyntää suunnitelmaa ruokinnassaan osittain.

HKScan Finland Oy:n neuvontapalvelun kanssa tehdyn ruokintasuunnitelman avulla on koettu tuotantotulosten kehittyneen. Säilörehuanalyysijä on tehty ahkerasti, neljä tai enemmän viimeisen vuoden aikana. Vain yksi vastanneista tiloista oli sitä mieltä, ettei säilörehuanalyysien tekeminen ole tarpeellista.

6.5 Terveys

Vastanneista kaikille muille paitsi kahdelle tilalle oli tehty Laatusonni-kehitysohjelman terveydenhuoltokäynti. Kuitenkaan 11 näistä tiloista ei ole saanut käynnin perusteella tehtävää terveydenhuoltosuunnitelmaa. Jos terveydenhuoltosuunnitelma on tehty ja sen mukana on tullut toimenpide-ehdotuksia, on ne otettu käyttöön kaikilla muilla paitsi yhdellä tilalla vastanneista. Terveydenhuoltokäynti koettiin enimmäkseen hyödylliseksi.

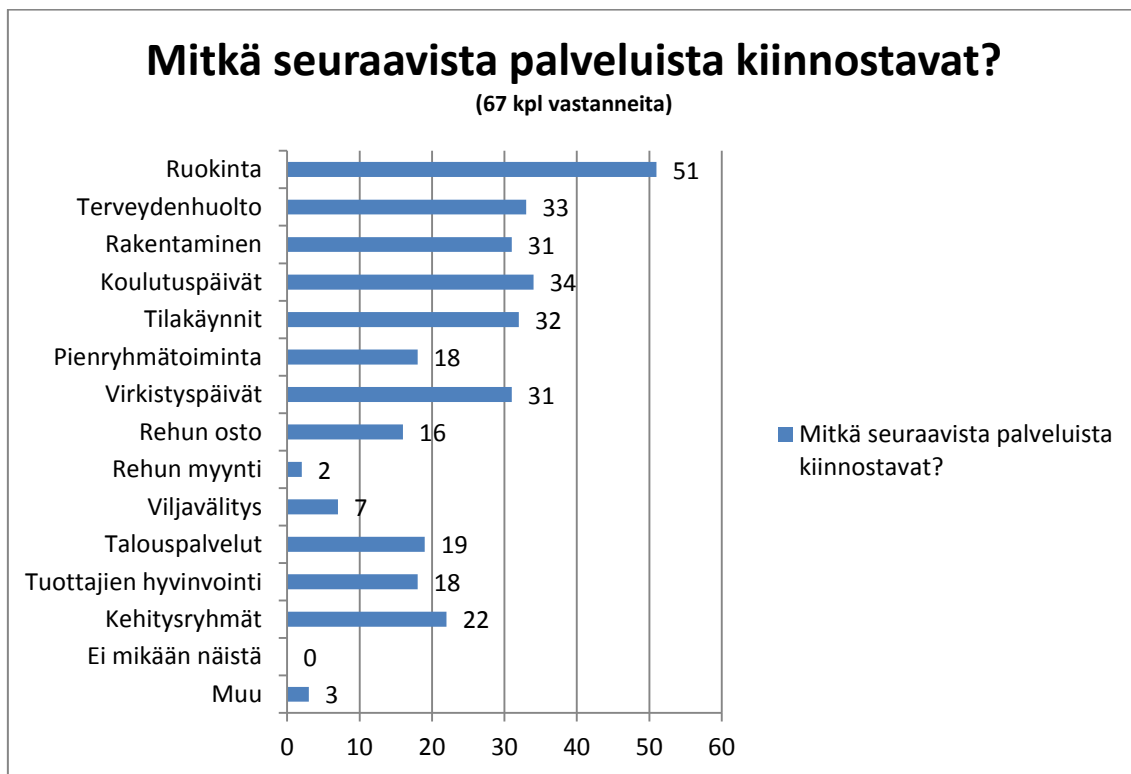
6.6 Tulosraportti

Tulosraportti oli tullut reilu 50 %:lle vastanneista 3 kertaa vuodessa ja vajaalle 50 %:lle vastanneista 2 kertaa vuodessa. Vain 3 tilaa oli saanut tulosraportin kerran vuodessa. Tulosraporttien määrä vuodessa vaihtelee tiloittain riippuen tilan eläinmäärästä eli siitä, kuinka monta kertaa vuodessa eläimiä toimitetaan teurastamolle.

Tulosraportti mielletään helppolukuiseksi ja sen tulkintaan saa vastaajien mukaan apua tarvittaessa. Kaikkein tärkeimmäksi tiedoksi (93,2 % vastanneista) tulosraportista koettiin päiväkasvu ja vähiten tärkeäksi (53,4 % vastanneista) lihakkuus. Lähes kaikki vastaajista vastasivat käyttävänsä tulosraportista saatavia tietoja tuotannon kehittämiseksi. Vain 11 vastanneista oli sitä mieltä, että tilan lihatuotto ei ole parantunut Laatusonni-kehitysohjelmaan liittymisen myötä.

6.7 Muut palvelut

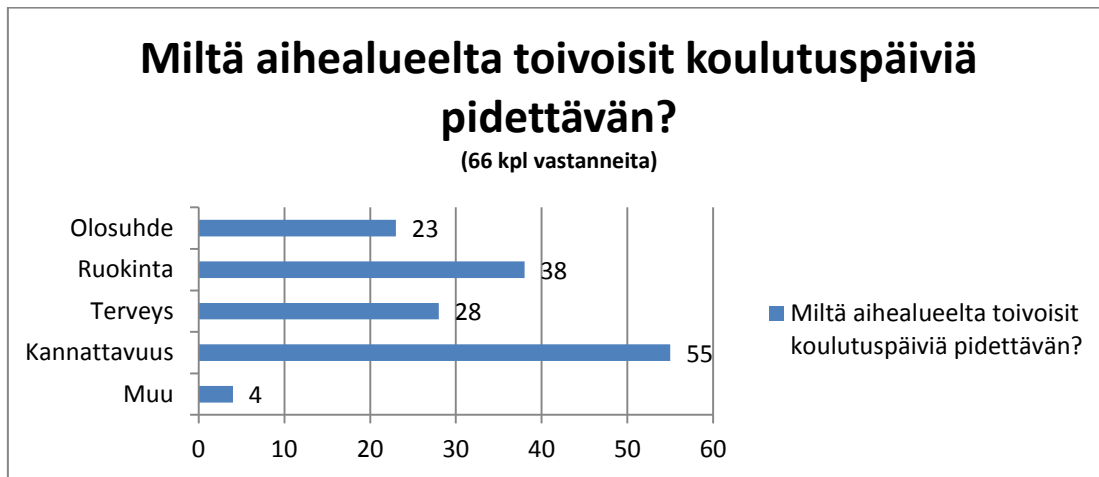
Eniten muista palveluista vastanneita kiinnostavat ruokintapalvelut ja vähiten rehunmyynti (2 kpl vastaajista) (kuva 7).

Kuva 7. Muut palvelut-kysymyksen vastaukset.

Vain yhdelle vastanneista tiloista ei ole koskaan tehty tilakäyntiä ja seitsemälletoista tiloista se on tehty aiemmin kuin kolmen vuoden sisään, muutoin tilakäynti oli tehty viimeisen kolmen vuoden sisään. Vastaaajista 84 % eli 65 tilaa koki, että HKScan Finland Oy:n neuvojat ovat helposti tavoitettavissa ja tavallisin vastausaika vastaajien mukaan onkin heti tai samana päivänä. Parhaiten HKScan Finland Oy:n neuvojiin saa yhteyden puhelimitse tai sähköpostilla.

Vastanneista 71,6 % eli 53 kpl on osallistunut HKScan Finland Oy:n koulutuspäiviin ja ne on koettu suurimman osan vastaajista mukaan hyödyllisiksi. Eniten koulutuspäivän aiheeksi toivottiin kannattavuuden parantamista (kuva 8). Eniten koulutuspäiviä toivottiin pidettävän Varsinais-Suomen, Kanta-Hämeen ja Pohjois-Karjalan alueella, mutta koulutuspäiviä toivottiin myös muualle Suomeen. Koulutuspäiviä toivottiin juuri näille alueille todennäköisesti johtuen siitä, että vastaajia oli eniten näiltä alueilta, missä suurin osa HKScan Finland Oy:n asiakastiloista sijaitsee.

Kuva 8. Koulutuspäivät-kysymyksen vastaukset.

6.8 Kehitystoiveet

6.8.1 Olosuhde

Olosuhde-osion toivotaan pysyvän riittävän yksinkertaisena, mutta täysin, helposti ja turvallisesti toimivana. Emolehmäneuvojalta kaivataan enemmän kommentteja ja neuvoja. Lisäksi ritilämattoihin ja lantaisuuteen haluttaisiin kiinnitettävän huomiota. Olosuhteiden vaikutus naudan kasvuun kiinnostaa myös.

6.8.2 Ruokinta

Ruokinta-osion halutaan olevan yksinkertainen, tehokas, looginen ja sopivan hintainen. Eri vaihtoehtoja ruokintaan kaivattaisiin ja huomiota taloudelliseen, tuottajalle kannattavan kasvun mukaan suunniteltuun ruokintaan. Lisää tietoa kaivattaisiin ruokinnan vaikutuksesta eläinten sonnan eritykseen. Koska osa tiloista oli vastannut käyttävänsä HKScan Finland Oy:n neuvojien kanssa tehtyä ruokintasuunnitelmaa vain osittain, voisi tästä päätellä joidenkin tilojen kohdalla ruokintasuunnitelman olleen ehkä tilalle epäsojiva. Tässä voisi kiinnittää huomiota tilojen kanssa keskusteluun ruokintasuunnitelmaa laatiessa.

6.8.3 Terveys

Terveys-osiossa toivotaan eläinterveyden lisäksi työturvallisuuden ja ihmisten rajojen huomioon ottamista. Jalkaviat ja niiden hoito sekä nautojen terveystarkoitukset kiinnostavat. Terveystarkoitussuunnitelmaa koskevaa kysymystä ei ehkä oltu ymmärretty oikein, sillä jopa 11 kaikista vastanneista tiloista vastasi jääneensä ilman ohjelmaan kuuluvaa terveystarkoitussuunnitelmaa.

6.8.4 Tulosraportti

Tulosraportti on vastaajien mukaan hyvä ja sitä tulee seurattua. Emolehmäneuvojalta kaivataan enemmän aktiivisuutta. Raportissa toivottaisiin otettavan huomioon tuloksia vääristävät tekijät kuten sairastuneet ja vanhana teuraaksi laitetut eläimet. Eräs tilallinen kommentoi raportin vertailukohtia: ”Emolehmätilan teurashiehojen päiväkasvujen ja teuraspainojen vertailu hiehoikasvattamoiden kanssa ei ole kovin motivoivaa. Teuraaksi laitetaan yksilöt, jotka eivät ole menneet välitykseen, eikä ole mitään syytä laittaa emolehmäksi.”. Lisäksi vertailua kaivataan enemmän rotukohtaisesti ja parhaiden tulosten tehneiden tilojen kesken. Jatkokasvatukseen myydyistä eläimistä haluttaisiin tiedot huonoimmista yksilöistä.

Ne, jotka kaipasivat enemmän tietoja tulosraporttiin, halusivat siihen enemmän vertailua esim. roduittain, rotu- ja tuotantosuuntakohtaisia keskiarvoja, lisätietoa hinnoista, tilan sijoittumisen muihin tiloihin verrattuna päiväkasvun ja euromääräisen lihankehityksen mukaan, tietoa eläinten hylkäyksistä ja toimenpide-ehdotuksia ongelmakohtiin. Eräs vastaajista oli myös sitä mieltä, että tulosraportti tulisi jakaa ternistä teiniksi ja teinistä teuraaksi tilojen mukaan. Yksi haluaisi myös tietää muiden keskiarvotietojen lisäksi HKScan Finland Oy:n tilojen keskiarvon parhaan 20 %:n mukaan. Teinien nettopainossa haluttaisiin huomioitavan vasikoiden syntymäpaino, jotta lukemat kuvaisivat paremmin todellisuutta.

6.8.5 Muut palvelut

Jatkokasvatukseen menevistä eläimistä raportointi haluttaisiin paremmaksi ja huuto-kaupassa myydessä jalostuslisästä enemmän tietoa. Raksa-palvelun toivottaisiin olevan kiinnostuneempi tilan auttamisesta ja tilan investointi-ideoiden eteenpäin viemisessä. Yleisesti ottaen on koettu HKScan Finland Oy:n palvelujen toimivan hyvin ja asiat on saatettu hyvin loppuun asti.

6.9 Vapaa sana

Laatulisää pitäisi saada enemmän ja ohjelman hinta voisi olla halvempi. Yksi vastanneista asiakkaista kommentoi seuraavasti: ”Olisi hyvä, jos olisi ohjelma jolla voisi vertailla onko loppukasvatukseen millainen vaikutus sillä mistä juottamosta teinit ovat tulleet. Sen avulla voisi selvittää sopiiko jonkun tietyn juottamon olosuhteet paremmin yhteen omien kasvattamo-olosuhteiden kanssa. Teini-erän saapuessa on eroja kuinka nopeasti ne sopeutuvat uuteen kasvattamoon ja ruokintaan. Saadun tiedon perusteella voisi kehittää tuotantoa.”. Yleisesti ottaen ohjelmaan on oltu tyytyväisiä ja tuloksia on syntynyt ohjelmaan liittymisen myötä.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Työn tarkoituksena oli selvittää kyselytutkimuksena, kuinka HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelmaa voitaisiin kehittää. Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluvista

olosuhde-, ruokinta-, terveys- ja tuloraporttiosioista toimivimmaksi koettiin olosuhdeosio. Sen koettiin olevan hyödyllinen ja auttavan tilaa kehittämään tuotantolosuhteitaan paremmiksi. Kyseinen osa-alue on siis asiakkaiden mielestä hyvä pitää juuri sellaisena kuin se on.

Ruokinta-osiossa voisi kiinnittää huomiota asiakaslähtöisyyteen ja ruokinnansuunnittelun parantamiseen. Esimerkiksi neuvojan käynti tilalla aina henkilökohtaisesti ja asiakkaan kanssa yhdessä tehty ruokintasuunnitelma voisivat parantaa ruokinnan toteutuksen onnistumista tilalla. Näin asiakas voisi saada paremman käsityksen neuvojan tarkoittamasta ruokinnasta ja sen hyödyistä tilalle, mikä voisi lisätä tilallisten innokkuutta käyttää neuvojan kanssa yhdessä tehtyä ruokintasuunnitelmaa ja näin mahdollisesti parantaa tilan tuottoa entisestään.

Terveys-osion kysymykset taisivat olla hieman epäselviä, sillä tässä osiossa tulokset vastasivat heikoiten HKScan Finland Oy:n omia tuloksia ja tietoja terveydenhuoltokäytännön toteutuksesta. Esimerkiksi osa tiloista väitti jääneensä kokonaan ilman terveydenhuoltosuunnitelmaa. Terveydenhuoltosuunnitelman mukaiset toimenpide-ehdotukset on otettu käyttöön niillä tiloilla, joille sellaisia on ehdotettu, mikä kertoo terveydenhuoltosuunnitelman onnistumisesta ja kyseisen osion toimivuudesta.

Tuloraportin koettiin olevan hyödyllinen. Monet olivat vastanneet suureen osaan kyseisen osa-alueen kysymyksistä vaihtoehdon ”en osaa sanoa”, mikä saattaisi kertoa tuloraportin olevan asiakkaan mielestä hieman epäselvä. Lisäksi tuloraporttiin kaivattiin lisää tietoja, mikä kertoo tuloraportin olevan ehkä liian yksinkertainen ja pelkistetty. Kaivatut lisätiedot tuloraportissa voisivat edistää tilan yksilöllistä kehittymistä tehokkuuden ja laadun kannalta.

Muiden palvelujen kohdalla kysymyksiin oltiin vastattu ahkerasti ja muun muassa HKScan Finland Oy:n järjestämät koulutuspäivät kiinnostivat. Koulutuspäivien järjestäminen alueilla, joilla suurin osa HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelman asiakastiloista sijaitsee, on edelleen toivottua. Näitä alueita ovat siis Varsinais-Suomen ja Kanta-Hämeen alueet. Neuvontapalveluilta toivottaisiin lisää aktiivisuutta ja kiinnostusta tilan asioita kohtaan. Vastausaika yhteydenottoihin on kuitenkin ollut nopea (heti tai samana päivänä), mitä kiiteltiin vastauksissa. Yleisellä tasolla neuvontapalvelut ovat kuitenkin asiakkaiden mielestä toimineet ja asiat on saatettu hyvin loppuun asti. Erilaiset virkistyspäivät ja kehitysryhmät kiinnostivat asiakkaita, mikä kertoo tilallisten halukkuudesta kehittää ohjelmassa myös työhyvinvointiin liittyviä kohtia.

Yleisesti tarkasteltuna Laatusonni-kehitysohjelmaan on oltu tyytyväisiä ja sen on koettu kehittävän tilan tuotantotuloksia. Muutamista kehityskohteista huolimatta voidaan siis sanoa Laatusonni-kehitysohjelman olevan tehokas tilan kehittämisohjelma tilan tehokkuuden ja hyvinvoinnin parantamisen kannalta. Sekä asiakas että HKScan Finland Oy hyötyvät ohjelmasta sen toimiessa aktiivisesti ja tehokkaasti.

Työ tuotti siis mielestäni tuloksia ja toi esille asiakkaiden kokemia ongelmia ja kehitystarpeita koskien Laatusonni-kehitysohjelmaa. Kyselyn kysymysten muotoilua olisi voinut vielä parantaa käyttämällä esimerkiksi testiryhmää kysymyksiin vastaamiseen. Näiden vastausten avulla HKScan Finland Oy:n työryhmä pääsee jatkamaan Laatusonni-

kehitysohjelman kehittämistä, jolloin ohjelmasta saadaan vieläkin paremmin asiakasta ja yritystä palveleva kokonaisuus.

LÄHTEET

Eläinten terveys ETT ry. n.d. Katse vasikkaan! Pötsin täydeltä rehua. Lihanaudan ruokinta. Haettu 8.5.2017.

https://www.ett.fi/sites/default/files/user_files/terveydenhuolto/4.Lihanaudan%20ruokinta.pdf

Evira. 2014. Nauta – Eläinsuojelulainsäädäntöä koottuna. Haettu 10.1.2017.

<https://www.evira.fi/globalassets/tietoa-evirasta/julkaisut/esitteet/elaimet/nauta-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>

Farmit. n.d a. Naudanlihan tuotannon kannattavuus. Haettu 16.3.2017.

<http://www.farmit.net/kotielain/lihanauta/tuotantoymparisto/tuotannon-kannattavuus>

Farmit. n.d b. Ruokinta ja kasvu. Haettu 31.5.2017.

<http://www.farmit.net/kotielain/lihanauta/ruokinta/ruokinta-ja-kasvu>

Hankkija. n.d. Lihanautojen ruokinta. Haettu 17.3.2017.

<http://www.suomenrehu.fi/fi/ruokinta/lihanautojen-ruokinta/>

Hakala, T. 2017. Teuraspaino. Ruokatieto Yhdistys ry. Haettu 17.3.2017.

<https://www.ruokatieto.fi/ruokakasvatus/ruokaketju-ruuan-matka-pelloilta-poytaan/maatila/kotielaimet/lihakarja>

HKScan Finland Oy. 2017. Laatusonni. Haettu joulukuu 2016-huhtikuu 2017.

<http://www.hkscanagri.fi/tuottajille/nauta/tuotannon-kehittaaminen/laatusonni/>

Jalli, H. 2016. Laatusonni-kehitysohjelman taustamateriaali-tiedostot. Viitattu 2017.

Lihateollisuuden tutkimuskeskus. 2010. Ruhojen luokitusohjeet. Haettu 31.5.2017.

<http://www.ltk.fi/img/file.php?id=98>

Luonnonvarakeskus. 2017a. Naudanlihantuotanto Suomessa. Haettu 16.3.2017.

<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/maatalous-ja-maaseutu/lihantuotanto/>

Luonnonvarakeskus. 2017b. Tilastotietokanta. Haettu 10.5.2017.
http://statdb.luke.fi/PXWeb/pxweb/fi/LUKE/LUKE_02%20Maatalous/?rxid=ad79f3db-8ae9-463b-8537-117bae62bcb6

Opetushallitus. 2007. Naudanlihantuotanto. Sähköinen oppimateriaali. Haettu 10.1.2017. <http://www03.edu.fi/oppimateriaalit/naudanlihantuotanto/>

Rantala, L. 2016. Sastamalan maatalousyrittäjien työhyvinvointi. HAMK opinnäytetyö.
<http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/115877/Rantala.Leila.pdf?sequence=1>

Tauriainen, S., Opetushallitus. 2006. Naudanlihantuotanto. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Vuorela, H. 2016. Naudanlihan omavaraisuus Suomessa vaarassa romahtaa. *Maaseudun tulevaisuus*. 10.10.2016.
<http://www.maaseuduntulevaisuus.fi/maatalous/naudanlihan-omavaraisuus-suomessa-vaarassa-romahtaa-1.164472>

Haastattelu. 2016. Harri Jalli. Haastattelu tehty HAMK Mustialassa 30.11.2016.

Laatusonni-kehitysohjelman asiakastyytyväisyys-kysely

Taustatiedot

- Kauanko tila on kuulunut Laatusonni-kehitysohjelmaan
  - alle 5v
  - 6-10v
  - 11-15v
  - yli 15v

- Tilan sijainti
  - Ahvenanmaa
  - Etelä-Karjala
  - Etelä-Pohjanmaa
  - Etelä-Savo
  - Kainuu
  - Kanta-Häme
  - Keskipohjanmaa
  - Keski-Suomi
  - Kymenlaakso
  - Lappi
  - Pirkanmaa
  - Pohjanmaa
  - Pohjois-Karjala
  - Pohjois-Pohjanmaa
  - Pohjois-Savo
  - Päijät-Häme
  - Satakunta
  - Uusimaa
  - Varsinais-Suomi

- Tilatyypin (voi valita useamman vaihtoehdon)
  - Vasikka- ja teinikasvattamo
  - Loppukasvattamo
  - Emolehmätila

- Tilakoko: eläinmäärä (kpl)
  - alle 50
  - 50-99
  - 100-149
  - 150-199
  - 200-249
  - 250-299
  - 300 tai yli

- Maitorotuisia eläimiä (kpl)
  - alle 50

- 50-99
  - 100-149
  - 150-199
  - 200-249
  - 250-299
  - 300 tai yli

- Liharotuisia eläimiä (kpl)
  - alle 50
  - 50-99
  - 100-149
  - 150-199
  - 200-249
  - 250-299
  - 300 tai yli

- Emolehmiä
  - alle 50
  - 50-99
  - 100 tai yli

- Tilakoko: ha, oma + vuokrattu yhteensä
  - alle 50
  - 50-99
  - 100-149
  - 150-199
  - 200 tai yli

- Tilan omistusaika
  - alle 5v
  - 6-15v
  - 16-25v
  - 26-35v
  - 36-45v
  - 46v tai yli

- Maitorotusonnien keskimääräinen päiväkasvu g/pv viimeisimmän raportin mukaan
  - alle 500
  - 500-549
  - 550-599
  - 600-649
  - 650-699
  - 700 tai yli

- Maitorotusonnien keskimääräinen teuraspaino kg viimeisimmän raportin mukaan
  - alle 300

- 300-329
  - 330-359
  - 360 tai yli
- Pihvisonnien keskimääräinen päiväkasvu g/pv viimeisimmän raportin mukaan
  - alle 600
  - 600-699
  - 700-799
  - 800-899
  - 900 tai yli
- Pihvisonnien keskimääräinen teuraspaino kg viimeisimmän raportin mukaan
  - alle 350
  - 350-399
  - 400-449
  - 450 tai yli
- Teini- tai pihvivasikoiden keskimääräinen päiväkasvu (g/pv) viimeisimmän raportin mukaan
  - alle 1000
  - 1000-1199
  - 1200 tai yli

Olosuhteet

- Rakennustyyppi (loppukasvatus)
  - Lämmin kasvattamo
  - Kylmä kasvattamo
- Rakennustyyppi (teinivasikat)
  - Lämmin kasvattamo
  - Kylmä kasvattamo
- Olosuhdekartoitus
  - On tehty
  - Ei ole tehty
- Olosuhdekartoituksen toimenpide- ja korjausehdotukset on otettu käyttöön
  - Kyllä
  - Ei
  - Ei tullut toimenpide-ehdotuksia
- Olosuhdekartoituksesta on ollut hyötyä
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Onko käytetty Raksa-palveluita
  - Kyllä

- Ei
- Jos kyllä, niin mitä palveluita
  - Rakennussuunnittelu
  - Korjaustoimenpiteet
- Tilalla on investoitu koneisiin viimeksi
  - 1980
  - 1981-1990
  - 1991-2000
  - 2001-2010
  - 2011-
- Tilalla on investoitu laitteisiin viimeksi
  - 1980
  - 1981-1990
  - 1991-2000
  - 2001-2010
  - 2011-
- Tilalla on investoitu rakennuksiin viimeksi
  - 1980
  - 1981-1990
  - 1991-2000
  - 2001-2010
  - 2011-
- Aiotaanko tilalla tehdä investointeja lähivuosina
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Aiotaanko tilalla tehdä investointeja myöhemmin tulevaisuudessa
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Miten kuvailisit tilan tulevaisuuden näkymiä
  - Erinomaiset
  - Hyvät
  - Tyydyttävät
  - Välttävät
  - Huonot
- Onko tilalle tehty kehitystoimenpiteitä Laatusonni-kehitysohjelman toimenpite-ehdotusten perusteella
  - Kyllä
  - Ei

- Ei tullut toimenpide-ehdotuksia
- Jos kyllä, niin ovatko tehdyt kehitystoimenpiteet olleet hyödyksi tilalle
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

Ruokinta

- Ruokintamuoto
  - Seosrehuruokinta
  - Erillisruokinta
- Onko tilalle tehty ruokintasuunnitelma
  - Kyllä
  - Ei
- Kuinka monta ruokintasuunnitelmaa tehdään keskimäärin vuodessa
  - 0
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - Yli 4
- Onko ruokintasuunnitelmia käytetty tilan ruokinnan toteutuksessa
  - Kyllä
  - Ei
  - Osittain
- Onko ruokintasuunnitelman avulla pystytty kehittämään tuotantotuloksia
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Montako rehuanalyysiä on tehty
  - Ei yhtään
  - 1
  - 2
  - 3
  - 4
  - 5
  - yli 5
- Onko rehujen analysointi tarpeellista
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

Terveys, eläinlääkäripalvelut

- Onko tilalle tehty terveydenhuoltokäynti
  - Kyllä
  - Ei

- Jos kyllä, niin tehtiinkö terveydenhuoltokäynnin perusteella terveydenhuoltosuunnitelma
  - Kyllä
  - Ei

- Onko terveydenhuoltosuunnitelman mukaiset toimenpide-ehdotukset otettu käyttöön
  - Kyllä
  - Ei
  - Ei tullut toimenpide-ehdotuksia

- Onko terveydenhuoltosuunnitelmasta ollut hyötyä eläinten terveyden kannalta
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

Tulosraportti

- Kuinka usein tilalle on tullut tulosraportti
  - 1 krt/v
  - 2 krt/v
  - 3 krt/v

- Onko raportti helppolukuinen
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

- Saako raportin tulkintaan apua tarvittaessa
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

- Mitkä tulosraportista saaduista tiedoista koet tarpeellisiksi (voi valita useamman vaihtoehdon)
  - Teuraspaino
  - Lihakkuus
  - Rasvoittuminen
  - Päiväkasvu
  - Lihatuotto

- Olisiko tulosraportissa hyvä olla muita tietoja?
  - Kyllä
  - Ei

- En osaa sanoa
- Jos kyllä, niin mitä tietoja?
  - Vapaa sana
- Käytetäänkö raportista saatavia tietoja tuotannon kehittämisessä
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Onko tilan lihatuotto parantunut Laatusonni-kehitysohjelmaan liittymisen myötä
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa

Muut palvelut

- Mitkä palvelut seuraavista kiinnostavat (voi valita useamman vaihtoehdon)
  - Ruokinta
  - Terveysthuolto
  - Rakentaminen
  - Koulutuspäivät
  - Tilakäynnit
  - Pienryhmätoiminta
  - Virkistyspäivät
  - Rehun osto
  - Rehun myynti
  - Viljavälitys
  - Talouspalvelut
  - Tuottajien hyvinvointipalvelut
  - Kehitysryhmätyöskentely (vertaistukityyppinen)
  - Ei mikään näistä
  - Muu, mikä
    - Vapaa sana
- Milloin tilalle on viimeksi tehty tilakäynti?
  - Ei koskaan
  - Viime vuonna
  - 2-3 vuotta sitten
  - Aiemmin
- Ovatko HKScan Finland Oy:n neuvojat helposti tavoitettavissa
  - Kyllä
  - Ei
  - En osaa sanoa
- Mikä on HKScan Finland Oy:n neuvojan tavallinen vastausaika ensimmäisen yhteydenoton jälkeen

- Heti, samana päivänä
  - Viikon kuluessa
  - Kahden viikon kuluessa
  - Kauemmin

- Mitä kautta saat parhaiten HKScan Finland Oy:n neuvojaan yhteyden (voi valita useamman vaihtoehdon)
  - Puhelimitse
  - Sähköpostitse
  - Kirjeellä
  - Muu

- Oletko osallistunut HKScan Finland Oy:n koulutuspäiviin
  - Kyllä
  - Ei

- Ovatko koulutuspäivät olleet mielestäsi hyödyllisiä
  - Kyllä
  - Ei
  - Osittain
  - En osaa sanoa

- Miltä aihealueelta toivoisit koulutuspäiviä pidettävän
  - Olosuhde
  - Ruokinta
  - Terveys
  - Kannattavuuden parantaminen
  - Muu, mikä
    - Vapaa sana

- Millä alueella haluaisit koulutuspäiviä pidettävän
  - Ahvenanmaa
  - Etelä-Karjala
  - Etelä-Pohjanmaa
  - Etelä-Savo
  - Kainuu
  - Kanta-Häme
  - Keskipohjanmaa
  - Keski-Suomi
  - Kymenlaakso
  - Lappi
  - Pirkanmaa
  - Pohjanmaa
  - Pohjois-Karjala
  - Pohjois-Pohjanmaa
  - Pohjois-Savo
  - Päijät-Häme
  - Satakunta

- Uusimaa
- Varsinais-Suomi

Palvelun kehityskohteet

Mitä kehitettävää palvelussa mielestäsi on? Vapaa sana aihekohtaisesti

- Olosuhde
- Ruokinta
- Terveys
- Tulosraportti
- Muut palvelut

Vapaa sana

- Muut kommentit Laatusonni-kehitysohjelmaan liittyen

Saatekirje

Hyvä Laatusonni-kehitysohjelmaan kuuluva tuottaja,

Olen Hämeen ammattikorkeakoulun opiskelija maaseutuelinkeinojen koulutuksesta Mustialasta ja teen opinnäytetyönäni asiakastyytyväisyyskyselyä HKScan Finland Oy:n Laatusonni-kehitysohjelmasta. Kyselyn tarkoituksena on kartoittaa asiakastyytyväisyyden lisäksi Laatusonni-kehitysohjelman mahdollisia kehityskohteita, jotta se palvelisi tulevaisuudessa entistä paremmin tuottajien tarpeita.

Aikaa kyselyyn vastaamiseen menee n. 10-20 minuuttia. Kyselyssä on kysymyksiä, jotka liittyvät Laatusonni-kehitysohjelmaan, kuten tulosraportteihin, joten ne olisi hyvä olla esillä kun alatte vastaamaan kysymyksiin. Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti eikä yksittäisen tilan tietoja tule missään yhteydessä esiin. Kyselyyn voi vastata 3.2.2017 saakka.

Kaikkien vastanneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan HK Ruokatalon tuotepaketteja.

Kiitos vastauksestanne jo etukäteen ja hyvää alkanutta vuotta 2017!

Terveisin

Anne Vuorenpää

p. 040 4106 620

email: anne.vuorenpaa@student.hamk.fi